

Andrzej Dziuba

Sovrano Militare Ordine Ospedaliero di San Giovanni di Gerusalemme di Rodi e di Malta. Introduzione alla Preghiera, Roma 2010 : [recenzja]

Łódzkie Studia Teologiczne 21, 278-280

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wiekem nieustannego rozwoju; • jego potrzebą było „być”; • żył w nieustannym zadziwieniu; • chciał zawsze zrozumieć; • postrzegał całości (np. cele nadrzędne) przed częściami; • wpływał na świat poprzez przykład, miłość, rozum; • ludzi traktował podmiotowo, a nie przedmiotowo (s. 31). Uważam, że katecheci winni ukazywać bogactwo osobowości Jana Pawła II, wykorzystując w tym celu Jego twórczość, także poetycką.

Idąc śladem W. Woźniaka, katecheci winni korzystać również z różnorodnej poezji religijnej, której przecież mamy sporo, po to, aby wskazać np. na religijność centralną jako podstawowy element struktury osobowości ludzi religijnych.

W załącznikach (s. 101–123) autor ukazuje, że praktyki religijne, mogą przyczynić się do pozytywnej zmiany psychospołecznej, także w przypadku osób niedostosowanych społecznie; ukazuje też, że człowiek wierzący winien dążyć do szeroko rozumianej harmonii – np. w sferze obrazu siebie, w przeżywaniu czasu, między wartościami a normami.

Biorąc pod uwagę bogactwo treści, polecam recenzowaną tutaj książkę wszystkim zainteresowanym pomaganiem innym ludziom, a także i własnym psychorozwojem.

ks. prof. UKSW dr hab. Stanisław Dziekoński
UKSW, Warszawa

Sovrano Militare Ordine Ospedaliero di San Giovanni di Gerusalemme di Rodi e di Malta. Introduzione alla Preghiera, Roma 2010, ss. 162.

Modlitwa jest szczególnie ważnym wyrazem wiary i jednocześnie postaw ludzi wierzących. Jest to żywotna tkanka chrześcijańskiego życia, bez której wręcz jest ono niemożliwe, wręcz wypala się z czasem. Modlitwa jest bowiem czynnikiem ożywiającym wiarę i jednocześnie nadającym jej niezwyczajne perspektywy, które przekraczają czysto ludzkie wyobrażenia. To wyjątkowe odniesie do Boga, pozwala Go rozpoznać, wielbić, prosić czy dziękować Mu. Ta prawda dotyczy także wielkiej rodziny profesów, kapelanów, dam i kawalerów maltańskich.

Nie dziwi zatem fakt, że i w Zakonie maltańskim zwrócono na tę sprawę szczególne zainteresowanie. Ta bowiem forma życia zakonnego wymaga w szczególny sposób modlitwy. Życie zakonne, także w formie maltańskiej, tak zróżnicowane i bogate, jednak w każdej z tych form wymaga wyjątkowego daru modlitwy. Tam należy czerpać podstawowe źródło w wierności temu specyficznemu powołaniu. Droga ta zaś sprawdziła się przez tyle wieków i nadal owocnie trwa w licznych osobach i dziełach.

Dobrze że w interesującej serii „Quaderni di Spiritualita” już jako 10 tom ukazał się zbiór pod tytułem *Introduzione alla Preghiera*. Warto dodać, iż kolekcja ta ukazuje się równolegle w kilku językach. Język włoski jest najbardziej uznany, jest bowiem językiem urzędowym Zakonu.

Poprzednie numery m.in. analizowały postać św. Jana Chrzyciela czy Matki Bożej.

Całość opracowania otwiera spis treści (s. 3–4), a następnie zamieszczono słowa wprowadzenia, których autorem jest arcybiskup Angelo Acerbi, Prałat Zakonu, podpisany tylko „A.A.” (s. 5). Z kolei zamieszczono słowa wprowadzające dla „Quaderni di Spiritualita nr 10” pióra arcybiskupa Paolo Sardi, aktualnego Pro-Patrona Zakonu (s. 7–14).

Z kolei całość opracowania zawiera 11 tekstów skoncentrowanych na szczegółowych kwestiach wokół zakreślonego w tytule książki tematu. Niektóre z nich zostały przełożone na język włoski. Najpierw Davide Bernini analizuje temat: *Modlitwa w Piśmie Świętym* (s. 15–23). W tym kontekście ważne jest wskazanie na *Lectio divina* w opracowaniu Henry’ego O’Shea OP (s. 25–34).

Eucharystia, źródło i szczyt życia zakonnego to temat podjęty przez Bruno Martin (s. 35–44). Natomiast kwestię: *Modlitwa słuchania: adoracja eucharystyczna* przybliżył Fra Georg Lengerke (s. 45–59).

Stynne benedyktyńskie zawołanie stało się temat kolejnego wystąpienia *Ora et labora* przedstawionego przez Fra Thomasa N. Mulligana (s. 61–74). Natomiast Andrew Wadsworth ukazał temat:

Krótki przewodnik dla medytacji (s. 75–85). Nie można oczywiście pominąć analizy kwestii *Różaniec* ukazanej przez Fra Costantino Gilardi OP (s. 87–104).

Modlitwę dla rozwoju powołań i formacji ukazał Fra Duncan Gallie (s. 105–116). Dobrze, że nie zabrakło tematu: *Modlitwa i aktywność szpitalna* podjętego przez Dominique de la Rochefoucauld de Montbel (s. 117–128). Z kolei *Propozycja modlitwy dla młodzieży* to kwestia ukazana przez Michelangelo Ranuzzi de'Bianchi (s. 129–139). Jeszcze *Reflektując nad „Ojczyznę naszą”* omówił arcybiskup Angelo Acerbi (s. 141–157).

Całość książki zamyka *In memoriam* poświęcone kardynałowi Pio Laghi, autorem jest arcybiskup Angelo Acerbi, podpisany *A.A.* (s. 159–162). Jest to interesujące przywołanie krótkiego *curriculum vitae* wybitnego dyplomaty i Kardynała, wieloletniego Patrona Zakonu i Prefekta Kongregacji Edukacji Katolickiej. Był on symbolem umiłowania Zakonu Maltańskiego ze strony Kościoła, a zwłaszcza Jana Pawła II.

Oto interesująca publikacja wokół problematyki modlitwy w Zakonie Maltańskim. Praca wyraźnie ukazuje, że jest ona szczególnie wyraźnie wpisana w dzieła spełnianie w duchu starożytnej maksymy maltańskiej: *Tuitio fidei et obsequium pauperum*. Zatem to nie jest tylko zawołanie czy teoretyczny slogan. To jest ciągle aktualne i żywe zobowiązanie, dostosowywane nieustannie do okoliczności miejsca i czasu, do owego *hic et nunc*. Modlitwa zaś jest niezbędnym, wręcz koniecznym i życiodajnym duchowo środowiskiem tych dzieł oraz ich owocnym gwarantem.

Jak wskazują teksty informacyjne niniejsza publikacja jest swoistym pokłosiem Międzynarodowej Konferencji Zakonnej, która obradowała na Malcie w 2004 r. Warto jeszcze dodać, że problematyka modlitwy wybrzmiała także wyraźnie podczas Międzynarodowego Seminarium, które obradowało w Wenecji w styczniu 2008 r. To bardzo ważne, że Zakon chętnie pochyla się nad problematyką modlitwy, widzianej w tak bogatych formach, a w tym i tradycyjnych, choćby różaniec. Jest to dobre rozpoznanie oczekiwanej owocności tej drogi chrześcijańskiego życia.

Przekazane w prezentowanej książce teksty przemyśleń są szczególnie interesujące, wyszły bowiem w znacznej większości spod pióra członków Zakonu albo osób z nim związanych w różnych formach. Reprezentują oni różne stopnie przynależności, co dodatkowo czyni ogląd modlitwy jeszcze bardziej wszechstronny i wiarygodny. Są to zatem eksperci, a jak wskazuje lektura nie tylko teoretycy, ale ludzie, którym jest bliska systematyczna praktyka modlitwy. Dobrze jest także wychylenie propozycji ku różnym członkom Kościoła, którzy interesując się Zakonem.

Cała tradycja wyraźnie wskazuje, że Zakon zawsze łączył modlitwę i działanie. Wręcz duch modlitwy winien animować wszelkie posługi wobec potrzebujących (s. 5). To jest swoista dynamika maltańska, która została pozytywnie zweryfikowana na przestrzeni tylu wieków i zapewne dlatego Zakon owocnie trwa nadal i jednocześnie niesie w sobie perspektywę. To innym znak rozeznania *ora et labora*, niż m.in. prezentują to zakony wywodzące się z charyzmatu benedyktyńskiego.

Prezentowana praca, jak wskazuje sam tytuł, jest interesującym wprowadzeniem w problematykę modlitwy. Jest to niezwykle cenna i wręcz nowatorska treściowo refleksja nad modlitwą, nie tyle w jej wyraźnie praktycznym, ile bardziej realizmie odniesie do Boga. Ważne jest, że starano się wychwycić zakonne specyfikacje i niuanse i stąd dobrze, że znalazła się w ona w serii „Quaderni di Spiritualita”. Daje to faktycznie szansę spotkania przystającej do duchowości zakonnej refleksji wokół modlitwy. Wydaje się, że także inne środowiska mogą być zainteresowane tymi przemyśleniami.

Książka ta może być inspirującym materiałem osobistego życia duchowego dam i kawalerów maltańskich. Przecież trudno w nim pominąć znacznie modlitwy, nawet jeśli nie jest ona doskonała. Ta prawda relacji z Bogiem pozostaje bowiem, także dla dam i kawalerów maltańskich ważnym elementem osobowej tożsamości zakonnej. To jest także pytanie o wiarygodność wobec siebie, Zakonu, Kościoła i innych. W tej płaszczyźnie jednak pozostanie pewna osobowa sfera, która zawsze będzie wyrazem owego osobowego autentyzmu modlitwy. Dobrze, że autorzy wielu tekstów na to wskazują.

Stosunkowo rzadko zamieszczone przypisy wskazują na bardzo osobisty charakter samych przemyśleń. Niemniej mogą być cennym wskazaniem do dalszej lektury innych tekstów związanych z tą problematyką. Dobrze, że wybrzmiewają tutaj liczne dokumenty Kościoła, a zwłaszcza papieży, którzy jako swego reprezentanta przy Zakonie mają Kardynała Patrona. Sytuuje to Zakon w samym nurcie współczesnej posługi ewangelizacyjnej Kościoła.

Należy odnieść się z dużym uznaniem do całej serii „Quaderni di Spiritualita”. Jest to cenny materiał pomocniczy w formacji dam i kawalerów Zakonu Maltańskiego. W pewnym sensie może być zapewne także pomocny i dla innych zakonów rycerskich, np. bożogrobców, można bowiem stosunkowo łatwo doszukać się pewnym elementów wspólnych, choćby w nawiązywaniu do tradycji rycerskich. Uwrażliwienie na problematykę modlitwy zarówno teoretycznie, jak zwłaszcza praktycznie jest generalnie ważnym wkładem w kształtowanie szeroko pojętej duchowości chrześcijańskiej.

Opracowanie poświęcone modlitwie, jak podkreśla arcybiskup Angelo Acerbi, jest materiałem, który poprzedza przygotowywane *Regolamenti e Commenti* (s. 5). Dokument ten ukazał się już i stanowi szczególnie ważny element w budowaniu tożsamości zakonnej oraz formacji kawalerów i dam (Roma 2011), a promulgowany został przez Księcia i Wielkiego Mistrza Fra Matthew Festinga i zaprobowany przez Radę Suwerenną 18 lutego 2011 r. To ważna ogólna dyrektywa usystematyzowania według obecnie obowiązujących kategorii zakonnych.

Niniejsze opracowanie jest także jeszcze jednym materiałem przygotowawczym do rocznicy powstania Zakonu Maltańskiego. W tym kontekście przywołuje się bullę papieża Paschalisa II z 15 lutego 1113 r., w której uznaje on Zakon jako wspólnotę-rodzinę religijną, podlegającą bezpośrednio jego jurysdykcji. Było to niezwykle wyróżnienie tej nowej powstałej w Ziemi Świętej wspólnoty. Oczywiście te początki związane są także z bł. Gerardem, wokół którego gromadzili się pierwsi bracia.

bp Andrzej F. Dziuba
UKSW, Warszawa

Stefan Kardynał Wyszyński. Prymas Polski. Dzieła zebrane, t. X, styczeń–czerwiec 1963, Wydawnictwo im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego „Soli Deo”, Warszawa 2012, ss. 542.

Ważnym przejawem posługi kościelnej jest przepowiadanie, które może przybierać różne formy, nie zawsze słowne. Zawsze pozostanie to jednak podstawowym ewangelizacyjnym zaczynem w dziele wiary. Jak uwierzyć, jeśli nie głoszone, pyta retorycznie św. Paweł. Głoszenie to najpewniejsza droga ku wierze, ku przyjęciu orędzia Jezusa Chrystusa, zwłaszcza jeśli jest jeszcze umocnione i wręcz uwiarygodnione osobistym świadectwem. W to szczególnie wpisuje się męczeństwo.

W tysiącletniej historii chrześcijaństwa w Polsce można wskazać na wielu wybitnych kaznodziejów, wiodących postaci czy mężów Kościoła, którzy jednocześnie byli także mężami posługi kulturalnej, społecznej, czy wręcz politycznej. Byli oni zawsze typowymi przedstawicielami swoich czasów zarówno w płaszczyźnie pozytywnych, jak i czasem negatywnych opinii. W tym gronie bez wątpienia należy wskazać także na kardynała Stefana Wyszyńskiego, prymasa Polski. Jego długie posługiwanie było szczególnie intensywnie wypełnione m.in. posługą słowa (1948–1981).

Prezentowany zbiór ze znanej już kolekcji *Dzieła zabrane* zawiera 86 tekstów autoryzowanych, od stycznia do czerwca 1963 r. (s. 5–470). Jest to czas po zakończeniu I sesji soborowej, która trwała od października do grudnia 1962 r. (por. s. 481). Zbiór ten otwiera *Pozdrowienie Gniezna*. Po powrocie z Soboru Watykańskiego II. Kazanie noworoczne podczas Sumy pontyfikalnej. Gniezno, Bazylika Prymasowska, 1 stycznia 1963 r. (s. 5–14), a zamyka List Prymasa Polski po wyborze Ojca Świętego Pawła VI. Rzym, 21 czerwca 1963 r. (s. 468–470).

Zamieszczono liczne i potrzebne aneksy, na które składają się trzy teksty pisane (s. 471–480). W jakimś sensie tę część zamyka posłowie autorstwa Anny Rastawickiej, kiedyś przełożonej Instytutu i wieloletniego bliskiego świadka posługi prymasowskiej kardynała S. Wyszyńskiego (s. 481–484). Dodano jeszcze tekst uzupełniający do tomu IX, a jest nim list do Centralnego Komitetu Obchodu Tysiąclecia Chrztu Polski, nadany w Rzymie, 28 listopada 1962 r. (s. 485–488).